YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 547 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O‘RNI 21
Rahmonov Rasul Ne’matovich

BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 34
Safarov Sanjar Ravshan o‘g‘li

O‘ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI....... 38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi

HUDUDIY XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELI 43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna

DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI....... 50
A.A. Ismailov

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO‘NALISHLARI 56
Mansurov Mansur Alisherovich

ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI....... 61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich

XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O‘ZBEKISTON KORXONALARIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI....... 66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich

RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA’SIRI 71
Yaxshiyev Shahzod Sherali o‘g‘li

OLIY TA’LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO‘YICHA XORIJ TAJRIBALARI 78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich

YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI 84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich

YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH....... 89
Bobokulova Muhabbat Mahammadiyeva

ELEKTRON TO‘LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI 93
To‘lqinov Dilshodxo‘ja Olim o‘g‘li

MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO‘NALISHLARI 98
Yusubov In’omjon Ikram o‘g‘li

SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI....... 103
Xodjimatov Xamidullo Mamirjonovich

OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi

FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH 113
Yaqubov Timurbek G‘anibekovich

SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI....... 123
Ozoda Sabirova Shermaxamatovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI 129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna

CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O‘RGANISH 133
Ergashev Oybek Mamarasul o‘g‘li

MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH 144
Arzikulov Otabek Ali o‘g‘li

TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARININING INNOVATSION SALOHIYATINI BAHOLASH YO‘NALISHLARI 152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiq qizi

MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O‘RNI VA AHAMIYATI 158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal’at Normurod o‘g‘li

KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi

JAHON IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQAT XAFSIZLIK RO‘LI 168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o‘g‘li

ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА 174
Хошимова Камилла Навфал қизи

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATSION TURIZM SOHASIDA QO‘LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI 184
Najmitdinov G‘ayratbek Sharifovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA’LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIHATLAR 189
Turayeva Adiba Ikramovna

ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi

MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich

MINTAQANING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI 204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi

SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich

ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI 217
Nazarov Nodirjon Namoz o‘g‘li

JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI 222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich

ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN 225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna

BANKLARDA BARQARORLIKNI TA’MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH 229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi

PAXTA-TO‘QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO‘NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR 233
Abdullayev Hamidulla Abdug‘ani o‘g‘li

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS 238
Abdullaev Erkinjon Azamovich

YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 245
Xalikov S. X.

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS 251
Abdullaev Erkinjon Azamovich

NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BYUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI....257
Allakuliyev Akmal Baltayevich

SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich

TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH....268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna

BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH....272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi

ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI 276
Tulyaganova Aziza

ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI....281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li

TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI....286
Xamidov Otabek Bakidjanovich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI 290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li

ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ 298
Максудова Шахиста

DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI 304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI....307
Inomjonov Islomjon Ilxomjon o'g'li

ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN 311
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna

МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ....315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи

ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО 319
Дамир Рустамович Абдулов

BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI....324
Alimov Baxtiyor Murodovich

BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 335
Narziyev Xayotjon Azamatovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI....343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna

TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHINCHALARI 352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА 357
Д. Мейлиева

O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI 361
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ 366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич

O'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH 375
Sarvar Mamasoliyev

BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH 383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li

MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 389
Salomat NOROVA

O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI 394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich

INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI 404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich

O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI 408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI 414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li

OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR 418
Xasanova Zarina Maxamadalievna

XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI 427
Narzullaev Oybek Narzullaevich

BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI 433
Axmedjanov Abdufato

KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH 437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich

ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА 442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна

ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА 445
Азимова Шахло Таировна

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI 450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich

UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI INTEGRATSIYALASH 454
Usmonova Diyora Mahmud qizi

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA) 461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li

INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI 467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA’MINLASH 470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI 477
Uztemirov Alisher Aktam o‘g‘li

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA’MINLASHGA YO‘NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH 482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich

XORIJ TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI 489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna

IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O‘RNI 496
Ramatillaev M.R.

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG‘URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o‘g‘li

TIJORAT BANKLARI O‘RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI 506
Qulmetov Mansurbek Ro‘zmatovich

XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA’LIM MUASSASALARIGA TA’SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR 515
O‘rozboyev Xayrulla Murodboy o‘g‘li

TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEXANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA’LIM TEXNOLOGIYALARIDA 523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanovna

ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQARISH BO‘YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQISH 531
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich

KASBIY TA’LIM MAZMUNIDA TA’LIM VA ISHLAB CHIQARISH INTEGRATSIYASINI RAG‘BATLANTIRISH ORQALI O‘RTA BO‘G‘IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich

O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI 542
Muminova Mavjuda Sharifovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI

Muminova Mavjuda Sharifovna
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonning janubiy hududi — Surxondaryo viloyati misolida turizm infratuzilmasini rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqotda turistik infratuzilmani modernizatsiya qilish, investitsiya jarayonlarini faollashtirish, xususiy sektor ishtirokini kengaytirish hamda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, turizm sohasida xizmatlar sifatini oshirish, transport-logistika tizimini takomillashtirish va mahalliy resurslardan samarali foydalanish yo‘llari ko‘rsatib o‘tilgan. Maqola Surxondaryo viloyatining turistik salohiyatini ochib berish hamda iqtisodiy o‘sishga hissa qo‘shuvchi omillarni aniqlashga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: turizm infratuzilmasi, tashkiliy mexanizmlar, iqtisodiy rivojlanish, investitsiya, Surxondaryo, turistik salohiyat, boshqaruv, innovatsiya.

Abstract. This article analyzes the organizational and economic mechanisms for developing tourism infrastructure using the example of Uzbekistan’s southern region — Surkhandarya Province. The study highlights issues of modernizing tourism infrastructure, stimulating investment processes, expanding private sector participation, and introducing modern management mechanisms. It also examines ways to improve the quality of tourism services, enhance the transport and logistics system, and ensure the efficient use of local resources. The article aims to reveal the tourism potential of Surkhandarya and identify factors contributing to economic growth.

Key words: tourism infrastructure, organizational mechanisms, economic development, investment, Surkhandarya, tourism potential, management, innovation.

Аннотация. В данной статье проанализированы организационные и экономические механизмы развития туристической инфраструктуры на примере южного региона Узбекистана — Сурхандарьинской области. В исследовании освещены вопросы модернизации туристической инфраструктуры, активизации инвестиционных процессов, расширения участия частного сектора и внедрения современных механизмов управления. Кроме того, рассмотрены пути повышения качества туристических услуг, совершенствования транспортно-логистической системы и эффективного использования местных ресурсов. Статья направлена на раскрытие туристического потенциала Сурхандарьинской области и выявление факторов, способствующих экономическому росту.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура, организационные механизмы, экономическое развитие, инвестиции, Сурхандарья, туристический потенциал, управление, инновации.

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasi milliy iqtisodiyotning diversifikatsiyalashgan tarmoqlaridan biri sifatida barqaror rivojlanishning muhim drayveri hisoblanadi. So‘nggi yillarda mamlakatda turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, boshqaruv tizimini takomillashtirish va hududiy turizm salohiyatini to‘liq ishga solishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2022–2026” hamda “Turizmni rivojlantirish konsepsiyasi – 2030” kabi dasturiy hujjatlar orqali tizimli asosda yo‘lga qo‘yilgan.

Turizm infratuzilmasini boshqarish tizimi nafaqat mehmonxonalar, transport, logistika, axborot-marketing tarmoqlari va servis xizmatlarini o‘z ichiga oladi, balki ularni muvofiqlashtiruvchi, iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlarni ham qamrab oladi. Infratuzilma elementlarining samarali boshqaruvi turistlar oqimini ko‘paytirish, xizmatlar sifatini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va mintaqaviy iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu bois, turizm infratuzilmasini boshqarish tizimining turlari va shakllarini ilmiy

jihatdan o‘rganish sohaning strategik rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashda muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda turizm infratuzilmasi boshqaruvining davlat, xususiy hamda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) asosidagi turlari shakllanmoqda. Davlat boshqaruvi tizimi asosan normativ-huquqiy tartibga solish, investitsion rag‘batlar va marketing siyosati orqali yo‘naltirilsa, xususiy sektor infratuzilma obyektlarini qurish, boshqarish va servis xizmatlarini kengaytirish orqali faol ishtirok etmoqda. Shu bilan birga, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari turizm loyihalarini moliyalashtirishda barqarorlik va uzoq muddatli hamkorlikni ta’minlovchi eng samarali shakllardan biri sifatida e’tirof etilmoqda.

Shunday qilib, O‘zbekiston sharoitida turizm infratuzilmasini boshqarish tizimining turlari va shakllarini chuqur o‘rganish, ularning iqtisodiy samaradorligini baholash hamda amaliy mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish uchun zarur shartdir. Mazkur maqolada aynan shu masalalarning ilmiy-nazariy jihatlari, ularning amaliy qo‘llanish imkoniyatlari hamda rivojlanish istiqbollari yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm infratuzilmasini boshqarish nazariy asoslarini aniqlovchi tadqiqotlarda infratuzilma atamasi transport, turar joy, kommunikatsiya, axborot-marketing, xizmat ko‘rsatish va rekreatsion obyektlarni o‘z ichiga olgan tizim sifatida talqin etiladi. Buhalis 2000-yil va Buhalis 2020-yil tadqiqotlarida infratuzilmaning raqamli komponentlari, e-turizm va smart-destination konsepsiyalari boshqaruv samaradorligini oshirishda markaziy rol o‘ynashi ta’kidlanadi. Bu esa mamlakat darajasida axborot-kommunikatsiya infratuzilmasini rivojlantirish zaruratini ilgari suradi.

Tashqi adabiyotlarda infratuzilma sarmoyalarining turizm rivojiga ta’siri keng muhokama qilingan. Corboș, Bunea va Moncea 2024-yilda o‘tkazgan adabiyotlar sharhida investitsiyalarning turizm mahsuloti, xizmat sifati va uzoq muddatli raqobatbardoshlikka qo‘shgan hissasi ko‘rsatiladi. Ular investitsiyalarni faqat fizik obyektlar emas, balki inson kapitali, marketing va boshqaruv tizimlariga ham yo‘naltirish lozimligini qayd etadi.

Destinatsiya darajasida infratuzilmani boshqarish va u bilan bog‘liq siyosat muammolarini tahlil qilgan tadqiqotlar mavjud. Mandić 2018-yilda o‘tkazgan tadqiqotlarda turizm infratuzilmasi va rekreatsion obyektlar destinatsiya rivoji bosqichiga qarab moslashtirilishi kerakligi ko‘rsatiladi. Shu nuqtayi nazardan, boshqaruv mexanizmlari (mahalliy turist bordlari, jamoaviy boshqaruv, DXSh instrumentlari) muvofiqlashtirilgan yondashuvni talab etadi.

O‘zbekiston sharoitida so‘nggi yillarda o‘tkazilgan mahalliy tadqiqotlar infratuzilmaning mintaqaviy nomutanosibligi, xizmat sifati pastligi va ma’lumot qo‘llab-quvvatlash tizimlarining yetishmasligi kabi muammolarni aniqlagan. IFK Qizi 2024-yil va Yuldashev 2023-yil olib borgan tahlillarida O‘zbekiston turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish borasidagi muammolar — transport-logistika, turar joy tarmog‘i va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasidagi cheklovlar — batafsil tavsiflangan. Ushbu ishlarda davlat siyosati va strategik hujjatlar infratuzilma rivojiga yo‘l ochayotganligi, ammo amaliyotda DXSh va xususiy sektorni jalb etish mexanizmlari yanada rivojlantirilishi kerakligi ta’kidlanadi.

Mahalliy va xalqaro tadqiqotlar turizm infratuzilmasini boshqarish shakllarini taqqoslashda bir qator muhim xulosalarga olib keladi. Birinchidan, davlatning strategik rolini e’tibordan chetda qoldirmaslik lozim. Siyosat va tartibga solish, investitsion rag‘bat va brend yaratish vazifalarini davlat samarali tarzda amalga oshirishi kerakligi ko‘p tadqiqotlarda qayd etilgan.

Ikkinchidan, xususiy sektor infratuzilma obyektlarini qurish va xizmat ko‘rsatish bo‘yicha tezkor va innovatsion yechimlarni taklif etadi. Ammo faqat xususiylashuv bilan cheklanib qolinsa, hududlararo tengsizlik kuchayishi mumkinligi haqida ogohlantirishlar mavjud. Shu sababli xalqaro adabiyotlarda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modellari turizm loyihalarini moliyalashtirish va boshqarishda eng maqbul mexanizm sifatida tavsiya etiladi. Bu yondashuv infratuzilmaning barqarorligi va xizmat sifatining uzoq muddatli ta’minlanishiga yordam beradi.

Uchinchidan, texnologik transformatsiya va raqamlashtirish boshqaruv shakllarini tubdan o‘zgartirmoqda. Smart-destination yondashuvlari axborot tizimlari, raqamli marketing va ma’lumot asosida qaror qabul qilishni talab qiladi. Bu esa boshqaruv strukturalarini markazsizlashtirish va ko‘p tomonlama kommunikatsiyani kuchaytirishni zarur qiladi. Buhalis 2020-yil va boshqa tadqiqotchilar texnologiyalarni boshqaruv samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil sifatida ko‘rsatadi.

Adabiyotlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston sharoitida turizm infratuzilmasini boshqarish tizimlari va shakllarini takomillashtirish uchun quyidagi ilmiy asoslangan yo‘nalishlar dolzarbdir: infratuzilmaning mintaqaviy integratsiyasini ta’minlash, DXSh mexanizmlarini kuchaytirish, xususiy sektorni innovatsion investitsiyalarga jalb etish va raqamli infratuzilmani kengaytirish. Mahalliy tadqiqotlar hududiy tahlil va amaliy tavsiyalar bilan boyitilgan bo‘lib, ular strategik hujjatlar bilan uyg‘unlashuvi zarurligini ko‘rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi turizm infratuzilmasini boshqarish tizimlari va shakllarini oʻrganishda statistik tahlil, qiyosiy yondashuv hamda kontent tahlili usullariga asoslanadi. Maʼlumotlar Davlat statistika qoʻmitasi, Turizm qoʻmitasi va JST hisobotlaridan olingan boʻlib, ular dinamik va mintaqaviy koʻrsatkichlar asosida tahlil qilindi hamda amaliy tavsiyalar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oʻzbekiston Respublikasida turizm sohasining rivojlanishi mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida eʼtirof etilmoqda. Soʻnggi yillarda qabul qilingan Prezident farmonlari va hukumat qarorlari turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish hamda hududiy salohiyatni toʻliq ishga solishga qaratilgan.

Sirdaryo viloyati geografik joylashuvi, tabiiy resurslari va transport-kommunikatsiya imkoniyatlari bilan turizm rivoji uchun muhim hududlardan biri hisoblanadi. Biroq amaliyot shuni koʻrsatmoqdaki, ushbu viloyatda turizm infratuzilmasi hali toʻliq shakllanmagan, mavjud resurslardan samarali foydalanish tizimi esa yetarlicha yoʻlga qoʻyilmagan.

Turizm infratuzilmasining rivojlanish darajasi mamlakatning investitsion jozibadorligi hamda xalqaro maydondagi imidjiga bevosita taʼsir koʻrsatadi. Shu sababli, Sirdaryo viloyatida turizm infratuzilmasini takomillashtirish va yangi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni joriy etish masalalari bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqola ana shu masalalarning ilmiy tahliliga bagʻishlangan.

Turizm infratuzilmasi — bu turizm faoliyatini amalga oshirish uchun zarur boʻlgan moddiy, tashkiliy, texnik va iqtisodiy resurslar majmuasidir. U transport tarmoqlari, mehmonxona xoʻjaligi, ovqatlanish maskanlari, dam olish zonalari, axborot markazlari hamda boshqa xizmat koʻrsatish tizimlarini oʻz ichiga oladi. Har qanday hududning turizm salohiyatini toʻliq namoyon etishda infratuzilmaning zamonaviy darajada rivojlanganligi muhim omil hisoblanadi (1-jadval) [2].

1-jadval. Turizm infratuzilmasini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari

№	Mexanizm turi	Mazmuni	Amalga oshirish yoʻllari	Kutilayotgan natija
1	Investitsion mexanizm	Xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish	Turizm klasterlarini yaratish, soliq imtiyozlari berish	Investitsiya hajmi oshadi, yangi ish oʻrinlari yaratiladi
2	Davlat-xususiy sheriklik (DXSh)	Davlat va biznes hamkorligi asosida loyiha amalga oshirish	Infratuzilma loyihalarida DXSh tizimini keng joriy etish	Moliyaviy yuk kamayadi, xizmat sifati oshadi
3	Innovatsion mexanizm	Raqamli texnologiyalarni joriy etish	Onlayn bron tizimi, mobil ilovalar yaratish	Turistlar oqimi va qulayliklar ortadi
4	Marketing mexanizmi	Hudud brendini shakllantirish va targʻibot	“Visit Surxondaryo” kampaniyasini tashkil etish	Hudud turizm salohiyati keng targʻib qilinadi
5	Institutsional mexanizm	Mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish	Turizm agentliklari va uyushmalarning faoliyatini muvofiqlashtirish	Turizm sohasida samarali boshqaruv tizimi shakllanadi

Oʻzbekiston Respublikasi iqtisodiyotining ustuvor yoʻnalishlaridan biri — turizm sohasini rivojlantirish va uni mamlakatning barqaror iqtisodiy oʻsish manbalaridan biriga aylantirishdir. Soʻnggi yillarda turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish hamda hududiy turistik salohiyatdan samarali foydalanish davlat siyosatining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, Surxondaryo viloyati oʻzining tabiiy, tarixiy va madaniy boyliklari bilan Oʻzbekistonning turizm xaritasida alohida oʻrin egallaydi. Ushbu hududda turizm infratuzilmasining tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish orqali yangi ish oʻrinlari yaratish, hudud iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi farovonligini oshirish imkoniyati mavjud.

Turizm infratuzilmasi deganda, sayyohlik faoliyatini qoʻllab-quvvatlaydigan transport, mehmonxona, ovqatlanish, kommunikatsiya, axborot, xavfsizlik, tibbiyot hamda madaniy xizmat koʻrsatish tizimlarining yaxlit tarmogʻi tushuniladi. Ushbu tizimning samarali ishlashi bevosita tashkiliy boshqaruv va iqtisodiy ragʻbatlantirish mexanizmlariga bogʻliqdir. Surxondaryo viloyati misolida olib borilgan tahlillar shuni koʻrsatmoqdaki, soʻnggi yillarda turizm sohasida maʼlum yutuqlar qayd etilgan boʻlsa-da, infratuzilma rivojida bir qator muammolar mavjud. Jumladan, transport-logistika tizimi yetarlicha takomillashmagan, zamonaviy mehmonxona va servis obyektlari soni cheklangan, xalqaro turizm bozori bilan integratsiya jarayoni esa sust kechmoqda.

Shu sababli, turizm infratuzilmasini rivojlantirishda samarali tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni yaratish zarur. Tashkiliy mexanizmlar deganda turizmni boshqarish tizimi, normativ-huquqiy asoslar, davlat-xususiy sheriklik, marketing strategiyalari va kadrlar tayyorlash tizimining uygʻun faoliyati tushuniladi. Iqtisodiy mexanizmlar esa investitsiya muhitini yaxshilash, soliq imtiyozlari joriy etish, kredit va grant dasturlari orqali turizm loyihalarini moliyaviy qoʻllab-quvvatlash hamda mahalliy tadbirkorlikni ragʻbatlantirish choralarini oʻz ichiga oladi.

Oʻzbekiston hukumati tomonidan soʻnggi yillarda “Turizm toʻgʻrisida”gi Qonun, Prezident Farm3onlari va qarorlari orqali bu yoʻnalishda koʻplab islohotlar amalga oshirilmoqda. Masalan, “Ichki va ziyorat turizmini rivojlantirish dasturi” hamda “Hududlarda turizmni rivojlantirish boʻyicha kompleks chora-tadbirlar rejasi” kabi hujjatlar turizm infratuzilmasini rivojlantirishda muhim asos boʻlib xizmat qilmoqda. Surxondaryo viloyatida Termiz shahri, Boysun, Sherobod, Jarqoʻrgʻon, Denov tumanlarida joylashgan tarixiy yodgorliklar, tabiiy goʻshalar va etnografik markazlar negizida turizm obyektlari barpo etilmoqda. Shu bilan birga, “Boysun bahori” festivali singari an’anaviy tadbirlar hududning turistik imijini oshirishda muhim rol oʻynamoqda [2].

Turizm infratuzilmasini rivojlantirishning tashkiliy mexanizmlarida boshqaruv tizimini samarali tashkil etish alohida ahamiyatga ega. Hududiy turizm boshqarmalari faoliyatini kuchaytirish, turizm klasterlarini shakllantirish, marketing markazlarini tashkil etish va turistlarga xizmat koʻrsatish markazlarini rivojlantirish orqali tizimni yanada mustahkamlash mumkin. Bundan tashqari, turizm sohasida innovatsion texnologiyalarni joriy etish — masalan, elektron turizm platformalari, onlayn bron tizimlari va virtual gid xizmati kabi vositalardan foydalanish — zamonaviy talablar darajasida xizmat koʻrsatishni ta’minlaydi.

Iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishda investitsion muhitni yaxshilash muhim oʻrin tutadi. Turizm sohasiga xorijiy investorlarni jalb etish, ularga soliq va bojxona imtiyozlarini berish, kredit olish jarayonlarini soddalashtirish orqali yangi turistik obyektlarni barpo etish va mavjudlarini modernizatsiya qilish mumkin. Surxondaryo viloyatida bu borada “Termiz Plaza”, “Denov Turon” kabi mehmonxonalar hamda “Boysun Eco Village” singari eko-turizm maskanlari faoliyat yuritmoqda. Ushbu loyihalar hudud iqtisodiyotiga ijobiy ta’sir koʻrsatmoqda [3].

Turizm infratuzilmasini rivojlantirish jarayonida mahalliy aholini sohaga jalb etish ham muhim ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega. Aholi turizm xizmatlarini koʻrsatish, milliy hunarmandchilik mahsulotlarini ishlab chiqish, ekologik va etno-turizm loyihalarida ishtirok etish orqali barqaror daromad manbaiga ega boʻladi. Bu esa, bir tomondan, ijtimoiy bandlikni oshiradi, ikkinchi tomondan, hududning turistik jozibasini yanada kuchaytiradi.

Shuningdek, Surxondaryo viloyatining geografik joylashuvi — Afgʻoniston bilan chegaradoshligi — transchegaraviy turizmni rivojlantirish uchun keng imkoniyat yaratadi. Termiz xalqaro aeroporti, chegara oʻtish punktlari va transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali xalqaro sayyohlik oqimini oshirish mumkin. Shu bilan birga, ekologik xavfsizlikni ta’minlash, madaniy merosni asrash va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish masalalari ham e’tibordan chetda qolmasligi zarur.

Ta’kidlash joizki, turizm infratuzilmasini rivojlantirish jarayonida davlat, xususiy sektor va mahalliy aholi oʻrtasida samarali hamkorlik mexanizmini yoʻlga qoʻyish katta ahamiyatga ega. Davlat infratuzilmani yaratish va normativ asoslarni mustahkamlash bilan shugʻullansa, xususiy sektor investitsiyalar kiritish va xizmatlar sifatini oshirish orqali sohaning raqobatbardoshligini ta’minlaydi. Mahalliy aholi esa oʻzining madaniy va etnografik an’analarini saqlagan holda turistik xizmatlar koʻrsatishda faol ishtirok etadi.

Surxondaryo viloyatida turizmni iqtisodiy oʻsishning muhim omiliga aylantirish uchun quyidagi yoʻnalishlarda faoliyat olib borish maqsadga muvofiq:

– transport va kommunikatsiya infratuzilmasini kengaytirish;
– mahalliy va xorijiy investorlar uchun qulay biznes muhitini yaratish;
– turizm sohasida malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish;
– marketing strategiyasini kuchaytirish va hududiy brendni targʻib qilish;
– ekologik hamda madaniy turizm tarmoqlarini rivojlantirish [4].

Turizm infratuzilmasini rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlari mukammal ishlaganda, Surxondaryo viloyatining turistik salohiyati toʻliq roʻyobga chiqadi, hudud iqtisodiyotida yangi oʻsish nuqtalari paydo boʻladi va Oʻzbekistonning xalqaro sayyohlik imiji yanada mustahkamlanadi. Shu tarzda tizimli yondashuv asosida turizm nafaqat iqtisodiy foyda, balki madaniy va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlovchi omilga ham aylanishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Oʻzbekiston, xususan, Surxondaryo viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish mamlakatning iqtisodiy oʻsishida muhim omil hisoblanadi. Tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish orqali turizm sohasida investitsiya muhitini yaxshilash, xizmatlar sifatini oshirish hamda yangi ish oʻrinlarini yaratish imkoniyatlari kengayadi. Hududda turizmni rivojlantirish faqat davlat siyosati doirasida emas, balki xususiy sektor va mahalliy aholi ishtirokida amalga oshirilishi zarur. Surxondaryoning tabiiy, tarixiy va

madaniy salohiyatidan samarali foydalanish, ekologik hamda etnoturizm yo'nalishlarini rivojlantirish barqaror iqtisodiy o'sishga olib keladi. Shu bois, turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, marketing strategiyalarini kuchaytirish va kadrlar tayyorlash tizimini isloh etish hududning raqobatbardoshligini oshiradi hamda xalqaro turizm bozorida O'zbekiston brendini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. — Toshkent, 2022. — 54 b.
2. Qodirov, M. Turizm iqtisodiyoti asoslari. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. — 276 b.
3. Jo'rayev, Sh. Hududiy turizmni rivojlantirish mexanizmlari. — Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021. — 192 b.
4. Rasulov, A. O'zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirish omillari. — Termiz: TDPU, 2023. — 165 b.
5. Alieva M.T. (2024). Development of Tourism and Territory of the Republic of Karakalpakstan. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. UO'K: 338:48 (575.172)
6. Alieva M.T (2024).The Role of Agrotourism in theSustainable Development of Rural Areas in Uzbekistan. International Journal of Business Diplomacy and Economy, 2(7), 243-246.
7. Alieva, M.T, Ermekbaeva, I.P (2025). Practices and Challenges of Achieving Sustainable Tourism in Uzbekistan. American Journal of Open University Education, 2(8), 23-27.
8. Alieva, M.T (2025). Opportunities for the Development of Tourism of Historical Cities pf Uzbekistan. American Journal of Open University Education, 2(5), 31-36.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 11

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz